

Doncasterin viimeinen ”Amerikan serkku”

Farmall Super BMD

■ Kimmo Kotta

Suomessa ei voitu sota-aikaan, ja varsinkaan sen jälkeen, edes uneksia tasokkaista amerikkalaistraktoreista, mutta moneen Euroopan maahan niitä saatiin. Yhdysvallat aloitti v. 1941 Lend and Lease -nimisen avustusohjelman, tarkoitukseensa tukea maita, jotka olivat Yhdysvaltojen puolustuksen kannalta tärkeitä. Käytännössä se oli laina pitkällä maksuajalla ja matalalla korolla, jotka edullisimmillaan olivat luokkaa 50 vuotta ja 2 %. Kohteita olivat Englanti, Neuvostoliitto, Ranska ja Kiina, joiden saamat vipit olivat 31,4 miljardia, 11,3 miljardia, 3,2 miljardia ja 1,6 miljardia. Dollarilainat annettiin etupäässä sotatarvikkeina, mutta joukossa oli myös siviilikalustoa, kuten traktoreita ja puimureita.

Sodan päätyttyä amerikkalaiset jakoivat Euroopan jälleenrakentamiseen Marshall-apua, jonka USA toivoi jollakin tavalla koituvan vielä omaksi hyödykseen. Tukea tuli vuosina 1948–51 yhteensä 13 miljardia dollaria, joka nykyrahassa olisi n. 100 miljardia. Sitä ottivat läntiselle puolelle jääneet maat. Neuvostoliittokin meinasi olla osilla, mutta jätti sitten ottamatta, kun arveli amerikkalaisten sekaantuvan apunsa myötä Euroopan asioihin. Suurimman potin sai Englanti, joka kuittasi 3,3 miljardia (25,4 miljardia v. 2011). Ruotsi sai ”jälleenrakentamiseensa” 347 miljoonaa dollaria (2,67 miljardia v. 2011). Suomikin olisi saanut, mutta ”isovelji” ei antanut ottaa. Marshall-avun myötä alkoi Euroopan pelloilla taas pyöriä uusia Amerikan traktoreita.

Eurooppalaiset ja etenkin britit pääsivät ”aputraktoreiden” myötä jenkkitekniikan makuun, joten kysyntä vain vahvistui, mikä rohkaisi amerikkalaisvalmistajia perustamaan tänne tehtaita.

Kuningattaren kunniaksi kultaisia traktoreita
Syyskuun kolmantenatoista päivänä 1949 ajettiin IH:n Doncasterin tehtaan tuotantolinjalta ulos ensimmäinen kokonaan englantilainen IH-traktori. Punaisen Farmall M:n ohjaimissa istui maatalousministeri **Tom Williams**. Doncasterin tehdas oli avattu jo 11 vuotta aiemmin, tarkoituksena tehdä osia IH-koneisiin, mutta sota-aikaan tehdasta tarvittiin armeijan tarpeisiin. Britti-Farmallin suurin ero amerikkalaiseen löytyi etuakselin kiinnityksestä. Amerikassa yleistä riviviljelymallin etuakselia ei katsottu täällä tarpeelliseksi, vaan tyydyttiin normaaliin leveään malliin. Kapean akselin sai toki lisävarusteena. Erotukseksi ”Amerikan serkkueen”, brittiläinen Farmall oli tyyppiä BM. Illinoisin Rock Islandin tehtailla tehtiin vuosittain parikymmentä tuhatta M-Farmallia, mutta Doncasterissa pääs-

tiin vain pariin kolmeen tuhanteen. Brittiläisistä kilpailijoista Fergusonia ja Fordsonia koottiin parhaimmillaan yli 50 000:n vuosivauhdilla, mikä näkyi hinnassa. Farmall BM oli tuplasti kalliimpi kuin vain hieman pienempi Fordson ”Mörkö” Major E27N. Tosin tekniikan tasossakin oli eroa.

Diesel oli tulossa ”joskus hieman konstikkaiden” petroolimoottoreiden tilalle ja tähän kilpaan IH:lla oli tarjota erinomainen moottori: BD264. Amerikkalaisten diesel-Kormiikit startattiin bensalla, mutta englantilaisten kone käynnistyi hehkutuksen jälkeen suoraan polttoöljyllä. Ensimmäinen diesel-Farmall BMD tehtiin v. 1952, mutta jo vuoden kuluttua se vaihtui hieman tehokkaampaan Super BMD:hen. Kuningatar Elisabeth kruunattiin virkaansa 2. kesäkuuta 1953 ja juhlan kunniaksi puolensataa Farmallia maalattiin kultavärillä – nykyään näistä juhkalaluista maksetaan hirmuisia hintoja.

Super BMD oli oikein tasokas traktori. Moottori ei ollut kaikkein nopeimpia käynnistymään, mutta muuten varmatoiminen ja tehokas. Nopeutta oli kilpailijoihin verrattuna runsaasti, joskin nelos- ja vitosvaihteiden välillä oli 16 kilometrin rappu, josta oli haittaa mäkisillä seu-duilla. Nostolaite oli hieman alkeellinen, mutta sen toiminta oli kytkimestä riippumaton, toisin kuin Majorissa ja monessa muussa brittikoneessa. Diesel-mallin ohella tehtiin myös petroolilla pyörivää Super BM:ää, mutta kaasutinmoottoristen traktoreiden suosio oli jyrkässä laskussa.

Leveästä etuakselistaan huolimatta Super BMD oli selkeästi riviviljelytyyppinen kone, mistä ei ollut kaikissa töissä etua. Tavallista yleistraktoria tarvitseville alettiin vuodesta 1954 alkaen tuottaa Super BWD-6:tta, jossa oli sama perustekniikka kuin Super BMD:ssä. Kummankin mallin viimeiset koneet tehtiin v. 1958, tilalle tuli Super BWD:n pohjalta tehty B-450.

Meillä kysyntä kaatui kokoon ja hintaan

Super BMD oli IH:n valikoimissa juuri silloin, kun meillä vallitsi tiukka tuontisäännöstely. Amerikkalaista M- ja englantilaista BM-Farmallia tuotiin v. 1947–54 yhteensä 472 kpl. Kovin haluttu traktori se ei ollut, päätellen useista lehti-ilmoituksista, joissa niitä vaihdeltiin Majoriin, Ferguun, David Browniin tai muuhun pienikokoisempaan ja halvempaan koneeseen. Farmall M, BM ja Super BMD olivat varmasti päteviä laitteita suuren tilan peltotraktoreina, mutta metsä- tai raivaustöihin niiden rakenne ei oikein soveltunut suuresta maavarasta huolimatta.

Super BMD:nkin myynti jäi v. 1956 mennessä 74:ään traktoriin kaventuneesta hincerosta huolimatta. Maahantuoja toimineella SMK:lla oli edustuksessaan IH:n lisäksi Takra, David Brown, Bolinder-Munktell ja Valmet, joten markkinoinnissa oli varmasti keskittymisvaikeuksia. Vuosikymmenen lopulla SMK:lla oli enää IH:n edustus, jonka myynti kohosi uusien pienempien B250- ja B275-mallien ansiosta kokonaan uusille lukemille. ■

Tekniset tiedot Farmall Super BMD	
Moottori	BD264, 4-syl. 4-t nestejäähdytteinen etukammiodiesel kansiventtiileillä, 50,5 hv/1450 rpm. Syl. läpimitta 101,6 mm, iskunpituus 133,4 mm, kokonaisiskutilavuus 4326 cm³, puristussuhde 16,5:1. Rivityyppinen CAV-ruiskutuspumppu keskipakosäätäjällä, kylmäkäynnistystä varten hehkutulpat. Sähköjärjestelmä 12V Lucas, laturi 160W, startti 2,65 hv.
Voimansiirto	Kuiva 12” 1-levykytkin. Suorahampainen siirtopyörävaihteisto 5+R, nopeudet 3,5–26,4 km/h. Vähennyspyörästössä sisäpuolinen lieriövälitys. VOA 537 rpm. Hihnapyörä 190 mm x 280 mm, 899 rpm. Mekaaniset levyjarrut tasauspyörästön akseleilla, voidaan käyttää ohjausjarruina.
Hydrauliikka	Jakopyörästön käyttämä hammaspyöräpumppu, tuotto 25 l/min, paine 90 aty, nostovoima n. 1000 kg. Ei painonsiirtojärjestelmää.
Pyörät	Edessä 6.00 x 16, takana 11 x 38 tai 12 x 38.
Täytösmääriä	Moottori 9 l, jäähdytysjärjestelmä 25 l, voimansiirto 50 l, hydrauliikka 5,7 l, polttoainesäiliö 79 l.
Mittoja	Pituus 3680 mm, akseliväli 2387 mm, leveys 2150 mm, korkeus konepellin päälle 1640 mm, maavara 450 mm, paino vakiovarusteilla 2475 kg.
Lisävarusteita	Kaasutinmoottori, riviviljelymallinen etuakseli, pyöräpainot, ulkopuolisen hydrauliikan hallintaventtiili.
Hinta	720 000 mk vuonna 1957, mikä vastaa n. 17 100 euroa v. 2011.
Valmistaja	International Harvester Co.
Valmistusaika ja -paikka	1953–1959, Doncaster, Englanti. Tehty dieselkäyttöisenä yhteensä 7 811 kpl.

Farmall Super BMD
1953–1959, Doncaster, Englanti
International Harvester Co.
Tehty dieselkäyttöisenä yhteensä 7 811 kpl

Tuhti paketti weteraanikoneita

KV1

Esittelyssä uusi SRC-tekniikalla varustettu MF 7624

Teemana huolto ja korjaus

Tulevia näyttelyjä ja tapahtumia

Joulukuu

- 6.–11.12. Agribex 2011, Bryssel

Tammikuu

- 25.–28.1. Agro+MashExpo, Budapest
- 29.–31.1. AgConnect Expo, Kansas City

Helmikuu

- 1.–5.2. Agrotika 2012, Thessaloniki
- 3.–4.2. Sarka 2012, Seinäjoki
- 2.–5.2. Fieragricola, Verona
- 7.–9.2. Canadian International Farm Show, Toronto
- 7.–10.2. Interagro, Kiova

Lisää tapahtumia Koneviestin nettisivuilla: www.koneviesti.fi/tapahtumat

Ulkomaisten näyttelyjen tiedot on kerätty ulkomaisten messujärjestäjien luetteloista. Emme vastaa mahdollisista muutoksista tai virheistä. Ennen näyttelymatkaa tiedot kannattaa varmistaa näyttelyorganisaatiolta.

Katso myös Koneviestin tulevia jutun aiheita: www.koneviesti.fi/tulevat

BioENERGIA

6

TUOTANTO

TEKNIikka

YMPÄRISTÖ

2011

Pelletin vienti vähenee

Puut korjattava oksineen vai rankana?

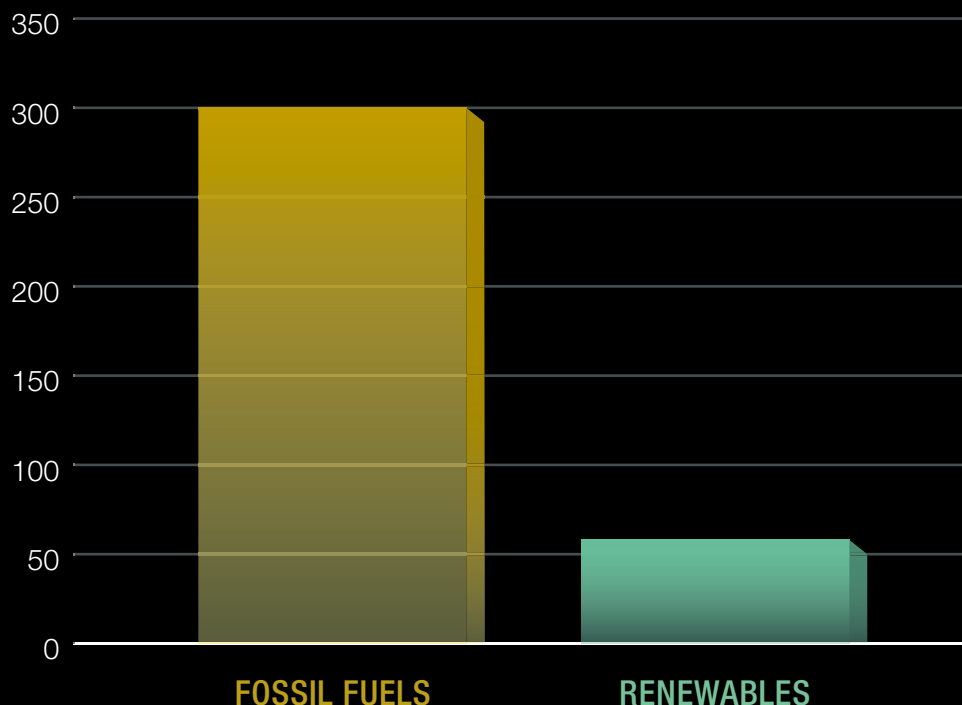
Turvepäivä 2011 satoa

Uusi päästökauppakausi

Koneviestissä julkaistava Bioenergia-liite on julkaistu yhteistyössä Puuenergia ry, FINBIO ja turveteollisuusliiton kanssa.

Liitteen vastaava toimittaja on Tage Fredriksson 040 511 2246 / sp. tage.fredriksson@tts.fi, toimitussihteeri Elina Muuttomaa (Puuenergia ry)
PL 5, Kiljantatie 6, 05201 Rajamäki

WORLD SUBSIDIES TO FOSSIL FUEL CONSUMPTION VS RENEWABLES IN 2009
(BILLION USD)

Based on: IEA – World Energy Outlook 2011 and IEA – World Energy Outlook 2010.

WORLD SUBSIDIES FOR FOSSIL FUELS 5X LARGER THAN FOR RENEWABLES

Are you interested in meeting 4,000 bioenergy professionals from 50 countries, specialized in areas from biomass fuel production and refining to combustion technology and flue gas handling? If the answer is yes, book your stand at World Bioenergy 2012 now!

Something is wrong in the world of energy subsidies. The latest years global government spending on promoting fossil fuels was five times higher than on promoting carbon dioxide neutral renewable energy sources. Read more and find out other amazing statistics at:

WWW.WORLDBIOENERGY.COM

WORLD BIOENERGY 2012
Conference & Exhibition on Biomass for Energy
29 - 31 MAY 2012, JÖNKÖPING - SWEDEN

INCLUDING WORLD PELLETS 2012

Keep up to date!
Register your
e-mail at
the web site

Stand suggestion:
Please contact us!
worldbioenergy@elmia.se
+46 36 15 22 84